

"Я пам'ятаю той день, коли ми вперше довідалися про Чорнобиль... Це був прекрасний день: сонячно, славно. Ми сиділи в дворі з моєю дочкою. Звідокруж дув ніжний весняний вітер. Раптові велика військова вантажівка зупинилася прямо перед нами. Чоловік в протигазі і захисному костюмі вистрибнув з машини і почав ходити навколо нас, поглядаючи на якийсь пристрій, що висів у нього на грудях... Потім він подивився на нас, прикріпив маленький знак із символом, якого ми раніш ніколи не бачили, забрався назад у свою вантажівку і поїхав. Усе відбулося в повній тиші. Не було сказано жодного слова. Ми німо дивилися на знак, вантажівку, не розуміючи, що відбувалося... Цей день вже не був таким прекрасним..." (Зі спогадів жінки похилого віку, село Юровичі).

ДОРОГАМИ БЕЗСМЕРТЯ

Уночі 26 квітня 1986 року на атомній електростанції відбулася найстрашніша катастрофа: на 4-му енергоблоці Чорнобильської АЕС у результаті серії теплових вибухів був зруйнований реактор, внаслідок чого значна кількість радіоактивних речовин потрапила в навколишнє середовище. За розрахунками експертів, сумарний вихід радіоактивних матеріалів склав 50 млн. кюрі, що рівнозначно наслідкам вибухів 500 атомних бомб, скинутих у 1945 році на Хіросіму.

Як це було?

Уночі з 25 на 26 квітня на 4 блоках АЕС працювало 176 чоловік - черговий персонал і ремонтні служби. На двох блоках - 5-у і 6-у знаходилося 268 будівельників і монтажників. Декілька десятків чоловік рибалили на берегах ставка охолоджувача. Усі вони стали очевидцями того, як о 1 годині 24 хв. пролунали 2 вибухи. Над четвертим енергоблоком на тлі чорного неба стало видно розпечені шматки, сполохи полум'я. Здргнулися і прогнулися товсті залізобетонні стіни, у потоці пари рвонули вгору трубопроводи, на даху в багатьох місцях почалася пожежа. Над реактором виникло жовтогогарче світіння.

Подібної аварії в історії людства не траплялося, навіть у спеціальній літературі вона не описана, - фізики були глибоко переконані, що вона взагалі не можлива.

На прикладі Чорнобиля ми переконуємося, що може зробити атом, нехай навіть мертвий, але, той, що вийшов з-під контролю людини.

З 26 квітня по 8 травня медики рятували людей, пізніше більшість з них було госпіталізовано. Лише згодом з'ясувалося, що в прилеглому місті Прип'яті не було передбачено жодних заходів на випадок аварії, не були початі своєчасні дії по евакуації населення, люди, що працювали в небезпечній близькості від реактора, не мали захисних костюмів.

Усього в Україні була заражена територія загальною площею 50 тис. кв. км - у 12 областях. В Україні нараховується 3,2 млн. потерпілих від катастрофи, у тому числі близько 1 млн. дітей. Серед них значно вище, ніж у середньому по Україні, рівні захворювань органів подиху, щитовидної залози та інших.

У 1986-1987 роках у роботах по ліквідації наслідків катастрофи взяли участь близько 600 тисяч чоловік. 200 тис. з них одержали підвищені дози опромінення. Тепер вони мають потребу в спеціалізованій медичній допомозі і спостереженні протягом усього життя.

З числа потерпілих від аварії на ЧАЕС за 10 років померло близько 170 тис. чоловік. У більш ніж 4 тис. померлих встановлений причинний зв'язок за наслідками аварії. Близько 3 тис. з них - ліквідатори.

У ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС з квітня 1986 по листопад 1991 року брали участь більш ніж 170 працівників пожежної охорони Запорізької області. Вони виконували різну небезпечну для свого життя роботу: вели дозиметричний контроль, дезактивацію, відкачку зараженої води, подавали воду на готування бетонних сумішей, проводили профілактичну роботу, гасили ліси, торфовища.

У той фатальний день доля розпорядилася так, що старший лейтенант СВПЧ-1 Юрій Данько, старший інженер СВПЧ-15 Сергій Сухий і старший інспектор СВПЧ-6 Віктор Клеменко були на курсах підвищення кваліфікації

в Києві. Їх першими відрядили до місця аварії в Прип'ять. Знаходячись у резерві, вони були готові вступити в сутичку з вогнем у будь-яку хвилину. За кілька годин перебування на зараженій території пожежні одержали дозу зараження 20-25 Берів. Після лікування на стаціонарі рятувальники знову повернулися в зону.

Своїми спогадами про цю трагедію поділився заступник начальника управління рятувальних сил головного управління МНС в Запорізькій області, один із запорізьких добровольців-ліквідаторів полковник Сергій Сухий.

- Сергій Алімович, де були в той момент, коли довідалися про Чорнобильську катастрофу?

- В той час працюючи старшим інженером 15-ї пожежної частини по охороні Комунарського району знаходився в Київському навчальному центрі, де проходив курси підвищення кваліфікації. Уночі 26 квітня приблизно о пів на другу годину нас підняли по тривозі, зібрали в актовому залі і повідомили про те, що на Чорнобильській атомній станції стався вибух і продовжується пожежа на 4-му реакторі. Пожежа для Київської області має вищу категорію складності, тому на її гасіння виїжджають всі підрозділи, включаючи слухачів навчального центру.

- Ви були готові виїхати на об'єкт, знаючи про значну небезпеку?

- Ми - люди в погонах, тому завжди готові ризикувати, допомагаючи, навіть жертвуючи собою. Приблизно через 30 хвилин до будинку навчального центру підігнали два автобуси, зайшло близько 60 чоловік.

- Можна назвати цих людей добровольцями?

- Ми пішли в автобуси першими... Для того щоб забрати всіх, потрібно було ще три автобуси. Двома автобусами поїхали в бік Чорнобиля. Підїхали на світланку. На небі помітні багряні, мерехтливі відблиски. Відразу підїхали до 4-го енергоблоку, він був цілком зруйнований. Стояло багато техніки, ретельно працювали наші колеги-пожежні. Старший від навчального центру доклав про наше прибуття керівництву. Нам показали ділянку, де ми повинні знаходитись. У кілометрі від блоку ми стали в колону пожежних і стали чекати наказу керівництва. Нас переписали, пообіцяли підвезти резервний бойовий одяг, але до 9 години ранку диму вже не було, і стало ясно - нашим колегам, що першими гасили енергоблок, вдалося справитися з пожежею і заміна була не потрібна.

- За кілька годин перебування на зараженій території ви одержали дозу зараження 20-25 Берів. Це сьогодні виявляється на вашому здоров'ї?

- Чорнобиль безслідно не проходить...

- Ви б хотіли щось побажати своїм колегам-ліквідаторам?

- Звичайно ж, здоров'я, воно їм дуже знадобиться. А ще, аби пільги не скасовували і вони могли ними скористатися.

Спливає час. Забуваються навіть найстрашніші події. Світ зіштовхується сьогодні з новими проблемами. Але в Україні трагічна спадщина Чорнобиля буде продовжувати калічити життя людей майбутніх поколінь. Тому Чорнобиль є нагадуванням для людства про необхідність об'єднати зусилля для побудови безпечного майбутнього. Ніхто не може дозволити собі бути байдужим до проблеми Чорнобиля.

**Віталіна ДАХНО, Юрій ГРИБОВ,
м. Запоріжжя**